Negyedik évfolyam. 252-ik szám Kolozsvártt, 1874. csütörtök november 5.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Előfizetési dij.
Vidékekre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . . . 12 frt.
Félévre . . . . . 6 „
Negyedévre . . . . . 3 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 „
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési dijak:
Ötször hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasenstein et Vogler Wien Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállás:
Belkirály-utcza szeglet trencsin-vár 7. szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek dijaztatnak.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETESI FELHIVAS A „KELET“

politikai és közgazd. napilap 1874. második fél évi folyamára.

A „KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 frt
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélszerübben postai utalványnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

A „KELET“ kiadóhivatala.

Kolozsvártt. nov. 4. 1874.

— Nemzetiségi mozgalmaink ismét egy leverő ténynyel szaporodtak. A nagy-szebeni metropolita-választás ismét azon események közé tartozik, melyeket a negyvenes évek óta minden lépten-nyomon keserüen kellett tapasztalnia minden magyar honpolgárnak, ki érez valamit állami egységünk sérthetetlensége iránt. Némi igazolási csatározások kivételével csak egy egyszerü szavazás történt Nagy-Szebenben s e száz hat votum elég kedvezötlenül illustrálja a románság nagy részének érzelmeit a magyar államiság iránt. Popásu, ki a tekintélyes metropolitai székre megválasztatott, köztudomás szerint nemcsak heves nyilatkozataival a magyar faj ellen, hanem egyébkénti magatartásával is eléggé kimutatta, hogy nem tartozik barátaink közé s ha más, különben semmi okunk sem volna rosz szemmel nézni megválasztását, már csak azon egyetlen körülmény is, hogy ő ez időszerint Babes úr creaturája, elég ok a végre, hogy a legnagyobb bizalmatlansággal fogadjuk e nagy egyházi méltóságra való emeltetését.

Popásunak metropolitává történt megválasztása nemcsak arról tnnuskodik, hogy a románság nagy része barátságtalan, hogy ne mondjuk ellenséges indulattal viseltetik irányunkban, hanem arról is, hogy még nem eléggé érett a halhatatlan Eötvös által oly jó hiszemü idealismussal megalkotott autonomiára. A magyarországi lapok kellő sorozatát hozták volt az immoralis eszközöknek, melyekkel Babes kivivta czélzatait. A nyilvánosságra jött események után tudva van, hogy a románok legkevésbbé sem tudták átérezni fontosságát e szék betöltésének, a népben nem él legkisebb tudata annak, hogy mit tesz a magyar állam kedvére vagy annak ellenére cselekedni s kész szolgálatába állott azoknak, kik észszerüen fel tudták használni a nép közömbös tudatlanságát. Ha valamely jó érzelmü román vállalkozik Babes hivatlan szerepére, erősen hisszük, másnemü eredményekkel állunk szemközt. A nép az, a mi vezére s a románoknál az a vezér, ki e polczra feltolja magát. Ily szempontból tekintve a tényeket, a románoknak a metropolita-választásban nyilatkozó érzülete sem tekinthető a nép szilárd meggyözödésének. A verificatio alkalmával eléggé kitüntette magát Babes kezet az egyes választásokban.

A választás megsemmisitése iránt számos kérvény érkezett be, de arra volt gondjuk az intéző kezeknek, hogy e kérvényeknek meglegyen legalább az a kis hibájuk, hogy későn érkezzenek be; e kis hibát pedig a congressus szabályai elég nagynak tartják a végre, hogy a kérvények egyszerüen mellőztessenek; igy történt számos képviselő igazoltatása, kiknek megválasztása ellen jogosult panasz tétetett; nem tekintve az olyan választásokat, melyek ellen nem volt ki reclamáljon s mégis a legnagyobb visszaélések közepette hajtatott keresztül.

Az ilynemü fogások miatt azonban a kormányt vádolni, miként a „Reform“ teszi, egyáltalán nem tartjuk észszerü taktikának. Az egyház és állam különválasztásának elve, az egyházi autonomia fogalma, egyáltalán nem tűr ilyféle beavatkozást s mások kihágásai fel nem jogositnak bennünket hasonló törvénysértésre. A románság kétségtelenül nagy bizalmatlansággal fogadná, ha a kormány kezét látná beavatkozni privát egyházi ügyeibe s ez eljárás csak nagyobb ellenszenv s jogosult gyanu felköltésére volna alkalmas.

A jelenlegi metropolitaválasztásokhoz hasonló nemzetiségi betegségeknek legjobb orvossága önmagában a népben rejlik s egy-kétszeri félrevezettetés az agitátorok által, elégséges lesz a nép kijózanitására s a végre, hogy maguk a demagogok is felhagyjanak hiu kisérleteikkel.

Járjon csak a kormány a törvény utján s leghamarább eléri a czélt. A törvény biztositja számára azon jogot, hogy a választástól megvonja megerősitését, ezzel nem követ el erőszakoskodást s mégis el lesz érve a kivánt eredmény. A most fenforgó esetben mi annyival is inkább óhajtjuk, hogy a kormány gyakorolja e jogát, mivel a congressuson is egy tekintélyes minoritás, az Erdély-részi képviselőkből, kik nem engedték magukat Babes által lépre csalatni, Popasu ellen szavazott és ebben a tekintetben a kormányt támogatja.

— **A hivatalos lap** az államjövedelmek s kiadások jul. 1. sept. 30-ig terjedő kimutatását hozza. E kimutatás kedvezőbb az 1873-diki év hasonló szakaszánál, a mennyiben az egyenes adók 2.713,563 frt többletet mutatnak fel a mult év hasonló szakaszához képest; a fogyasztási adóknál azonban 147,179 frt a minus s e kimutatásokban, az elért nagyobb pénzügyi eredmény daczára, az ország zilált anyagi viszonyai elég szomorun letükröződnek.

— **Az egyes** miniszteriumok költségvetéseinek összeállitása s az azokhoz csatolt indokolások némi világot vetnek az illető ministeriumok által tervezett azon reformokra is, melyek befolyást gyakorolnak az államköltségvetés mérlegére. Legérdekesb e tekintetben a belügyminiszterium költségvetése, melyben (rendes szükséglet, XIV. fejezet, 5. czim) a megyei s városi főispánok száma a jelenleginél jóval csekélyebbnek vétetett föl. Az illető czim részletezése kimutatja azt is, hegy minő megyei s városi törvényhatóságoknak egy főispáni kalap alá helyezése által éretett el e redukczio s ezáltal egyszersmind vázlatos képét nyujtja a tervezett törvényhatósági kikerekitésnek. A budapesti főpolgármesteren kivül csak három városi főispáni állás van meghagyva egy Szabadkának, egy Ujvidéknek s egy Pancsova, Versecz és Fehértemplom városoknak. Nem tekintve azokat a megyéket, melyek magukra maradnak továbbra is külön főispánok alatt, egy-egy főispán hatáskőre alá vonattak össze:

1), Alsó-Fehér- Gyulafehérvárral, Abrudbányával és Vizaknával; 2) B.-Szolnok, Dobokamegyék, Szamosujvár, Szék; 3) Hunyadmegye, Vajdahunyad, Hátszeg; 4) Kolozsmegye, Kolozsvár, Kolozs; 5) Küküllő, Felső-Fehér, Erzsébetváros; 6) Tordamegye, Aranyosszék, Szász-Régen; 7) Háromszék, K.-Vásárhely, Sepsi-Szt.-György, Berecz, Ilyefalva; 8) Udvarhelyszék, Csikszék. Sz.-Udvarhely, Csikszereda, Oláhfalu.

— **Az erdélyrészi** czenzus kérdésében tegnapi táviratunk azt jelenté, hogy a baloldali kör „tegnap másodszor tárgyalván ez ügyet, azt pártkérdésnek nyilvánitotta.“ A ma reggel érkezett lapok azonban épen ellenkező hirt hoztak s mind a „Hon,“ mind az „Ellenőr“ azt mondja, hogy a balközép a választási tvjavaslaton a felsőház által tett módositások ellen nyilatkozott, ez ellenzést pártkérdésnek tekintvén, de az erdélyi czenzusra nézve ez utóbbi megszoritást n e m t e t t e, hanem „szabadságukra hagyta tagjainak egy esetleg felmerülhető közvetitő inditványra is szavazhatni.“ A tegnapi vitáról különben minden lap azt jósolta, hogy kevés lesz.

A baloldali „Ellenőr“ erre nézve igy nyilatkozik:

„Vagy nem kellett volna bántani a törvény eddigi magyarázatában elődei által is helybenhagyott erdélyi eljárást, vagy pedig el kellett volna oszlatnia a változtatás iránt felmerülhető aggodalmakat azáltal, hogy a törvény uj magyarázatának következményeit hiteles és kimeritő számokkal igazolta volna. Erre azonban gr. Szapáry Gyula csak akkor gondolt, mikor már meggyüjtötte baját s a főtendi módositvány előtt állott. Most azonban csak stichpróba utján, hozzávetőleg, prodácalhatott egy kis számvetést; a mi ellen a módositvány pártolói nem kevésbé hiányos ugyan, de nem is megbizhatlanabb számokat hoznak fel.

Egy szóval, a ház azoo helyzetben van a kormány mulasztása folytán, hogy a kellő stitistikai adatok megismerhetése nélkül s igy vaktában fog határozni egy igen fontos kérdésben, akár miként üssön is ki szavazata. Mi tehát nem is csodálkozunk, hogy sokan vannak, kik haboznak és semlegesek akarnak maradni a baloldalon is. Mert az erdélyi magyar elem gyengülése nem lehet közönbös azokra nézve, kik nem csupán az átalános szavazat felé törekvés szempontjából itélnek egy választási javaslat horderejéről, habár ellenezték és ellenzik a census megszoritását is.

Mi lesz tehát a holnapi vita eredménye, az iránt kétség forop fenn a pártkörök s osztályok többségének határozatai után is.“

Mai táviratunk rsméljük bövebb felvilágositást nyujt e kérdésben.

A képviselőház ülése oct. 28.

(Folytatás.)

A közvetlenül adózókat, azokat, kik adójukat közvetlenül az adópénztárba fizetik, a törvényjavaslat szerint egyénenkint, ugy mint eddig, az adóhivatalok tartják nyilván és ezeknek megkeresésére a szükséges végrehajtásokat és zálogolásokat a szolgabirák eszközlik, és a kir. adófelügyelő itt is csak azon esetben lépne fel, ha a szolgabiró e részben tartozó kötelességét nem teljesitené.

A régi hátrálékok behajtására nézve nehézség rejlik abban, hogy itt egy általános szabályt, pl. azt felállitani, hogy minden adóhátralék 1, 2, 3, 4, 5 év alatt egyenlő részletekben fizettessék le, azért nem lehet, mert a magánosok, a családok viszonyai egymástól ezerféleképpen különböznek; és igy ily átalános szabály tulterhelő lehet sokakra, mig viszont másokra, kik vagyonukhoz képest aránylag kis hátralékkal vannak terhelve, az ily szabály a nevezetességig kedvező lehetne. Szükséges tehát, hogy ezen hátralékok behajtására nézve a fizetési összegek és határidők az illetők vagyonához alkalmazva határoztassanak meg és javaslatom az, hogy a megyék

---

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A gyűrü.

(*Az Erdélyi útból.**)

Egy drága gyűrüt, ős apáktól,
Örökle hajdan öt fivér.
A gyűrüben öt drágakő volt,
Mindegyik egy országot ér.

A szeretet r u b i n vércsöpje,
Mely minden sebre balzsam-ír;
A Hit szelid világán fénylik
Egy égszirben játszó z a f i r.

Enyhe s m a r a g d volt a Reménység,
S ha nem legdrágább mind felett,
Legszebb egy száz színü o p á l volt:
A játszi kedvü Képzelet.

Középen egy mély tüzü g y é m á n t,
Egy ős világi koh-i-nor:
A Lelkesülés szépre jóra,
Gyújtó sugárt szikrázva szór.

Az öt fiura szállt az öt kő,
És áldás rajt' a jós ige:
Hogy drága kincs, üdv és örökség,
Mig együtt van mindegyike.

De átok is: hogy meg ne oszszák;
Mert hogyha szertetördelik;
Értéktelen kavicsra válnak
Országot érő köveik.

S mi együtt öt csillag: egyenként
Nem vét egyetlen sugarat . . . .
— S az öt fiu elment világgá,
De az öt kő együtt maradt.

És fénye messze távolokba,
A merre útaik vivék,
Mint égi csillag, fenlobogva,
Áthatja a fiúk szivét.

S ha olykor-olykor összejöttek:
Ötszörte fénylik mindenik,
S az öt fiúnak lelke, lánggal,
Sugáraiktól megtelik.

Barátim, a mienk a gyűrü!
Im, annyi hosszu év után
Megint kezünkbe' tartjuk egyszer . . .
Megint — s nem utoljára tán!

S ha válni kellend nem sokára:
Vigyük magunkkal sugarát,
Csöppenjen lángja e pohárba,
S szivünk vérébe menjen át!

Oh tartson össze mindörökre
Mit fénye sziveinkbe vet:
A játszi kedv és lelkesülés,
A hit, remény és szeretet!

*) Olvastatott a Kisfaludy-társaság okt. havi ülésében.

Suart Mill

és a mai nemzet-gazdaságtan.

Lange F. A. után.

— Első közlemény. —

Ha a jelenkor nagygondolkozói közül valamelyiknek internationalis szavazás utján oda kellene itélnünk az elismerés koszoruját, e kitüntetésben aligha nem a közelebbről elhunyt S t u a r t M i l l részesülne. Legalább a kortársak közül senkinél sem találhatjuk fel oly nagy mértékben a rendkivüli tehetségnek jelentékeny positiv eredményekkel, s évtizedek óta megalapitott, az egész mivelt világra kiterjedő elismeréssel egyesülését. Csodálóinak egyike H u m b o l d t Sándorral hasonlitá őt össze; de Humboldt nemcsak tudományos vivmányai, s minden oldalu alapos müveltségének, hanem azon oriási menynyiségü személyes összeköttetéseknek is köszönhető hirnevét, melyekre nagy utazásai s hosszu évekre terjedő külföldi tartozkodása alatt tett szert. Mill kizárólag mint gondolkozó jutott hirnevéhez, s csak annyiban hasonlitható össze Humboldttal, hogy mindketten a szellemek azon kis köréhez tartoznak, mely még napjainkban is, midőn a tudományok annyira elágazvák, a jelenkor müveltségének egész kincsét harmonicus egyetemben átölelni képes.

Sok tekintetben elmondhatjuk, hogy Mill a nagy angol bölcsészek lánczolatának utolsó s legjelentékenyebb tagját képezi. B a c o, H o b b e s, L o c k e, H u m e voltak szellemi elődei, mindenek fölött a legutóbbi, kinek szétmorzsoló skepsise oly nagy befolyást gyakorolt egész Európára. K a n t-ot magát is — saját nyilatkozata szerint — Hume „ébresztő föl a dogmaticus szendergésből.“ S talán épen az képezi Millnek leggyengébb oldalát, hogy egészen figyelmen kivül hagyá a választ, melyet Hume skepticismusára Kant adhatni vélt. A s z ü k s é g e s i g a z s á g o k létezésének kérdése, melynek döntő lelentősége van Mill egész rendszerére nézve, bizonyára mélyebb megoldást nyert volna, ha Kant czáfolását kiserli meg Mill, a helyett, hogy W h e w e l l-hez, az inductiv tudományok tudós, de nem annyira mély gondolkozásu történetirójához csatlakozik. Azonban Mill mindenesetre legjelentékenyebb képviselője ama philosophiának, mely ellentétben Kanttal, minden igazságot kizárólag a tapasztalásból származtat le; s következetesen az exact tudományok terén is csak r e l a t i v igazságokat ismer. Még a mathematika axiomáit is — Hume-hez hasonlóan — csak tapasztalati tételeknek fogadja el, melyek absolut helyességéről mit sem tudhatunk, melyek tehát szigoruan véve a folytonos tapasztalás utján még hamisaknak is bizonyulhatnának. A c a u s a l i t a s törvénye, melynek feltétlen érvényét Hume vonta először kétségbe, Millnél csak az ok és okozatra vonatkozólag megszokott tapasztalati combinationk eredményének tünik fel. Távol azonban attól, hogy ily tételek zárkövetkeztetéseinek szigoru consequentiáját csorbithatnák, Mill épen e pusztán a tapasztalásból levont causal-törvény alkalmazásában egészen kérlelhetlen; különben is minden philosophiára nézve jellemző lévén az, hogy valemely absolut igazság hivei sokkal könnyebben beérik elégtelen bizonyitékokkal, mint a relativisták.

Inductiv iránya miatt igen gyakran hasonlitták Bacoval is össze Millt; de nemcsak munkáinak soliditása, s becsületes, férfiasan szabad jelleme által különbözik amattól, hanem gondolkozásának alapelve is inkább feltalálható Hume-, mint Baconál. Millre-re az ujabb gondolkozók közül egyetlen egy

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

állandó választmánya, illetőleg a városoknak megfelelő testületei küldjenek ki kevés számu tagokból álló számosabb küldöttségeket, a melyek ezen hátralékokat egyénenkint az illető községekben az ott feltalálható kimutatások szerint megvizsgálván, tegyenek az illetőknek meghallgatásával, kinek-kinek vagyoni állapotához képest javaslatot azirán t, hogy ennek vagy annak adója mennyi év alatt, 1, 2, 3, 4, 5 év alatt lesz lefizetendő. Ily jelentések nyomán azután a ministerium meghatározhatja a határidőket, az esedékesekké vált összegeket evidentiában tarthatja és annak idejében behajtathatja.

Az adónak kényszer utján leendő behajtására nézve lényegükben ugyanazon szabályokat tartottam meg, melyek eddig gyakorlatban vannak és melyektől lényegükre nézve különbözőket más országokban sem igen találhatni.

Foglal még magában ezen törvényjavaslat intézkedéseket az adók törlesztéséről, elengedésükről, fizetési halasztásokról és továbbá némely intézkedéseket a közvetett adók, illetékek és a közadók módjára kezelendő követeléseknek behajtása iránt, a melyeket a nélkül, hogy e tárgygyal most hosszasabban foglalkoznám, részemről legalább azon állapotban, a melyben jelenleg vannak, a kincstár közegeinek kezéből, ha az ügyet még nagyobb zavarba ejteni nem akarjuk, kibocsátani tanácsosnak nem tartom és azért a községi és törvényhatósági közegek kezébe átbocsáthatóknak nem vélem.

Azok, a miket eddig mondottam, a jelenlegi, a létező adókra vonatkoznak.

Tervezek azonban ezenkivül még több javaslatban másnemü adókat is. Először is egy törvényjavaslatban kivánom a bor- és húsfogyasztási adónak kezelését némileg megváltoztatni; tervezem a vasuti és gőzhajózási szállitás használatának megadóztatását; inditványozni fogom a vadászatnak és vadászati fegyvereknek adó alá vonását, inditványozok a bélyegilletékek és dijak tárgyában bizonyos módositásokat; e mellett az állam pénzügyi viszonyai által kényszeritettve ez ötszázalékos rendkivüli adópótlékot az egyenes adók után.

Van ezek után szerencsém ezen alkalommal a t. ház asztalára letenni az 1875. évi költségvetésnek összesitését és minden részletezését; azoknak indokolásai nagy részben magában a részletfüzetben foglaltatnak.

Azonkivül külön bemutatom a vallás- és közoktatási az igazságügyi és honvédelmi ministeriumok indokolásait s nemsokára, néhány nap alatt a t. ház tagjai közt kiosztandók lesznek a belügyi-, kereskedelmi-, pénzügyi- és közlekedési ministeriumok indokolásai is.

Beadom ezennel és leteszem a ház asztalára a közadók kezeléséről, a kereseti adóról, a tőkekamat- és járadék-adóról, a házadóra nézve az 1868. évi XXII. törvényczikk némely §§-nak módositásáról, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról, a bányaadóról, a bor- és húsfogyasztási adónak kezelésében eszközlendő módositásokról, a vasuti és gőzhajózási szállitás használatának megadóztatásáról — a vadászat és vadászati fegyverek adóvali megrovásáról, a bélyegilletékek és dijak tárgyában és az egyenes adók után 1875. évben fizetendő 5% rendkivüli adópótlékról szóló törvényjavaslatokat.

Ezen törvényjavaslatok közül az egyenes adókra kivetendő pótlékról és a dijak és illetékek tárgyában eszközlendő módositásokról szóló törvényjavaslatok még kinyomatva nincsenek, de a napokban a ház tagjainak rendelkezésére fognak bocsáttatni. A többi törvényjavaslatok, melyeket felsorolni szerencsém volt, előzetesen kinyomatván, e pillanattól fogva a ház tagjai közt kiosztathatók és a költségvetésnek és azon tvjavaslatok indokolásainak, melyeket ezuttal beterjesztettem, kiosztása is a holnapi napon megkezdethetik.

Beadok ezen alkalommal még két törvényjavaslatot. Egyik a fémjelzési törvény és szabályok módositásáról szól, melynek beadása azért szükséges, minthogy a monarchia két államának miniszteriumai közt már korábbi időkben történt megállapodáson alapszik; a másik törvényjavaslat póthitelről szól, és azt rendeli, hogy az 1871/2-ik évi zárszámadásban a delegatiók által engedélyezett kiadási többletnek Magyarországra eső része, 700 egynéhány ezer frt kifizettessék. Midőn ezeket a t. ház elé terjesztem, elismerem magam is, hogy igen sok törvényjavaslat az, mit egyszerre a ház asztalára leteszek. Feltünőnek fogják találni sokan, de nem fogja feltünőnek találni az, a ki figyelembe veszi, hogy a betegségek kezdetökben könnyü szerrel kevés, orvossággal gyakran fájdalom nélkül orvosolhatók (Mozgás a szélső balon); de ha annak idejében elejök nem vétetik, terjedésük meg nem gátoltatik: idültekké, életveszélyesekké válván, már sokkal változatosabb, behatóbb és fájdalmasabb orvoslatokat igényelnek.

Én nem tehetek arról, hogy pénzügyi bajaink betegségünk kezdetén a kór tovább terjedésének eleje nem vétetett. Én a beteg ágyához akkor hivattam, mikor annak betegsége már veszélyessé vált, (Mozgás. Halljuk) és köteles lévén gyógyitásáról javaslatot tenni, én a gyógymódot nem a betegség első stadiumához mérve, hanem annak jelenleg létező állapotához alkalmazva vagyok köteles javasolni. Sok seb sok tapaszt igényel; ha egy kútnak vize nem elég földünk öntözés általi termékenyitésére, több kútnak kell vizét igénybe vennünk. És mivel eltekintve az általános jövedelmi adótól, — melynek mint egyetlen adónak behozatalát én legalább koruukban utópának tartom, — nincs egyetien adónem is, melyet annyira lehetne fokozni, hogy az állam szükségeit maga elégitse ki: nincs más mód, mint az adók többségében keresni orvoslást. És bármily számosak legyenek is az adók, melyekct javaslok, mégis az általam jelzett 27 milliónyi hiányt nem képesek fedezni.

Elmondhatnám egyenkint, mi bevételeket várok ezen adónemektől. (Halljuk!) A házbér és házosztály-adóból mintegy egy millió 400,000 frtot, az uj kereseti és tőke-kamat-adóból, ha szerencsésen keresztülvitetik és erélyesen kezeltetik, mintegy 3 milliót, a vasuti és gőzhajózási szállitás megadóztatásából az egész évre 4 milliót. (Mozgás. Halljuk!) De miután ezen adókat a jövő évnek első hónapjaiban a szükséges előkészületek miatt mindjárt behozni nem lehet, nem merem a jövedelmet a jövő évre 3 milliónál többre tenni. A vadászatra és vadászati fegyverekre rovandó adótól 100,000 frtnál több nem igen várható; a bélyegilletékekről szóló törvény módositásából mintegy 500.000 frt. folyhat be, az 5%-os pótlék 3 milliót tehet.

Ezenkivül elfeledtem előbb jelenteni, hogy javaslatot fogok előterjeszteni némely fényüzési tárgyak megadóztatásáról (Helyeslés): ezeknek czime alatt azonban 500,000 frtnál többet kilátásba helyezni nem merek. Ez összesen 12 millió frtot tesz, marad tehát a 27 és fél milliónyi hiányból mintegy 15 és fél millió, mely fedezésre vár. Én pedig, bárki mit mondjon, arról vagyok meggyőződve, hogy mindaddig, mig állami kiadásainkat állami bevételeinkből fedezni nem fogjuk, maradunk azon az uton, melyen eddig haladtunk, adósságot adósságra leszünk mig t. i. kaphatunk, kénytelenek halmozni, mig elvégre elérünk oda, hová minden magán-család is elér, mely folytonosan adósságot vesz fel, elérünk a fizetés-képtelenség kimontásához, melynek következményei, főleg oly államnál, mely oly viszonyok közt van, mint a mienk, beláthatlanok. És a mint ismerem pénzügyeinket, kötelességemnek tartom azt is bejelenteni (Halljuk!), hogy ha az állam jövedelmeit a jövő évben mindjárt jelentékenyen nem fokozzuk, akkor azon kölcsön is, melyről kötelességem szerint rövid idő mulva hasonlóképen benyujtom jelentésemet, a jövő év folyamában szintén ugy nyom nélkül el fog enyészni állampénztárunkból, miként elenyésztek elődei, az eddig felvett kölcsönök, (Halljuk!) mig ellenkező esetben e kölcsön részletei pótolhatják azon hiányokat, melyek a hozandó adótörvények tényleges életbeléptetéseig, mire bizonyos idő minden esetre kivántatik, a jövő év első hónapjaiban kétségkivül mutatkozni fognak; pótolhatnák talán a későbbi esetleges hiányokat is mindaddig, mig a földadó szabályozásának szerencsés keresztülvitelével mód és alkalom nyilik arra, hogy államháztartásunknak állandó és biztos rendezésére egy megfelelő értékkel biró kutforrást nyissunk.

Mind e mellett én a 15 millióra nézve, mely még fedezetlen nem javasolhatom azt, hogy a közadók emelésével vagy szaporitásával fedeztessék.

Hat millió ezen összegből a megkezdett beruházások folytatására forditandó. Oly kiadás ez, mely jó gazdálkodás mellett is kölcsönvétellel fedezhető. A többi $9^1/_2$ millióra nézve pedig azon véleményben vagyok, hogy kilátás van arra, hogy a keleti vasút elzálogositott masodsorozatú elsőbbségi kötvényei előbb-utóbb eladhatók lesznek. Kilátás van arra, és legalább reménylem, hogy a törvényhozás el fog fogadni törvényjavaslatot azirán t hogy némely garantia alatt álló vasutak forgalmi eszközeinek szaporitása és függő adósságai fedezése végett kölcsönöket vehessenek fel. Ez uton azon előlegek, illetőleg kölcsönök megtéritése fejében, melyek a társulatoknál annak, 5—6 millió folyhat be az állami pénztárba; — e felett továbbá a közmunkatanács is előbb-utóbb azon állapotban jön, hogy megtérithesse azon kölcsönöket, melyeket az államtól több millió frt erejéig bir. Azon alapos kilátásom van, hogy nemsokára létrejön a megegyezés és monarchia két államának miniszteriumai közt az iránt, hogy a dohánynak és a szivarnak némely nemei magasabb áron árusittassanak el (Mozgás. Derültség).

Ezen forrásból a jövő évre 750,000 frtot várok, minthogy ezen emelést ezen esztendőnek csak másik felében lehet életbe léptetni. Nyilhatnak ezenkivül más jövedelmi források is, és azért nem tartom indokoltnak, hogy a mik ekképen ideiglenesen a felvett kölcsönből fedezhetők, véglegesen eddig azon forrásokból, melyeket emlitettem, lesznek fedezendők, — adóemeléssel és általában a közterhek nevelésével fedeztessenek.

Ezeket pénzügyünk helyzetére, s a beterjesztett törvényjavaslatokra nézve elmondván, t. ház, már kevés mondandóm van. (Halljuk!)

Némely észrevételekre kivánok reflectálni, melyek az általam mondottakra s javaslottakra valószinűleg tétetni fognak s egy mulasztást is akarok bevallani, a melyet elkövettem.

Kétségkivül mondatni fog, hogy mindaz, a mit a minister javasol, mindaz, a mit mond, csupa toldozás-foldozás, nincs abban egy nagy eszme sem, — nem adórendszer, nem adóreform az, a mi nekünk szükséges.

Igaz, t. ház, nagyon közönséges dolgok azok, a miket mondottam és a miket javaslataimban a t. ház elé terjesztek. Adóreformok, uj adórendszernek mindezek egyátalában nem nevezhetők; mindezek nem egyebek, mint szorgos keresése azon forrásoknak, melyekkel az állam jövedelmei, ugy mint elkerülhetlen szükséges, rögtön emeltessenek: és engedjék megjegyeznem, hogy az, a ki azt követeli, hogy a mi évekig nem teljesithetett, egynéhány hónap alatt ténynyé váljék, lehetővé tétessék, nem tudja, mit követel és kitől követeli. (Tetszés).

Tökéletes adórendszer nem létezik sehol, tudtommal legalább a világon maga a tudomány sincs annak elvei és elemei iránt tisztában magával.

A legnehezebb törvényhozási feladatoknak egyike ez, mely tökéletesen tán sohasem lesz megoldva. Azon zilált közigazgatási, törvénykezési, nemzetgazdászati és egyéb viszonyok közt pedig, melyek nálunk léteznek, egyhamar bizonyosan nem lesz megoldható. Ha vannak, kik képesek megoldani, én nem érzettem magamban azon bátorságot, hogy a legutóbbi ülésszak szétoszlása óta eddig elmult néhány hónap alatt ily nagy munka megkezdéséhez csak hozzáfogni is merészeltem volna.

Én azon nézetből indultam ki, hogy annak, ki vagyoni állapotát javitani akarja, mindenekelőtt élnie kell, életét kell fentartania, biztositania kell azt.

Ha ezt teszi, ha megmenekszik az élet nyomasztó, lehangoló mindennapi gondjaitól, akkor van ideje gondolkozni. és akkor már a siker reményével gondolkodhatik állapotának javitásáról. Én azon nézetből indultam ki, hogy égető bajaink orvoslására, melyek pénzügyi zavarainknál fogva állami életünket veszélyeztetik, mindenekelőtt államháztartásunk akadálytalan fentartásáról kell gondoskodnunk, nekünk e végre — hogy magyarán kimondjam, a mit érzek — nem bármi szép tudományos fejtegetésekre, hanem készpénzre van szükségünk. (Derültség.)

Gondoskodjunk ennélfogva első sorban azon módokról, a melyek államháztartásunknak fennakadás nélkül további fentartására szükségesek. Ha ezt biztositottuk, akkor lesz ideje annak, hogy szóljunk adó-reformokról; ha tetszik, tökéletes adórendszerről. Ha idő előtt tesszük azt, akkor nézetem szerint a tökéletesebbért, de lehetetlenért elmulasztjuk azt, a mi gyakorlati, a mi kivihető, a mi lehetséges.

Ezen nézet az oka egyrészben azon mulasztásnak is, a melyet kénytelen vagyok ezen alkalommal a t. ház előtt őszintén bejelenteni.

Én t. ház az utolsó ülésszak bevégezte óta a közös activák kérdésében, a bankkérdésnek megoldásában semmit tenni képes nem voltam. Az első nyilatkozattól, melyet e tárgyban teszek, függ egész további eljárásom ezen fontos ügyekben.

Én nem tehettem azt, hogy ezen rám nézve annyira fontos nyilatkozatot a tárgyak minden előzményeinek tüzetes tanulmányozása, minden részleteinek és következményeinek komoly megfontolása nélkül megtegyek. Ez az, a mit mondottam.

---

gyakorolt átható befolyást: a sokszor félreismert s igaztalanul kicsinyelt Comte Ágost. E férfiu csodás vegyüléke volt a rajongás és exact-ságnak, a meztelen természeti tényhez való szigoru ragaszkodásnak s az uj vallás alakitására irányult képzelemdus törekvésnek. Szerinte az emberiség intellectualis fejlődésének három foka van: a theologiai, metaphysicai, s az exact tudományoké. Az első a gyermekkor, a második az átmeneti korszak, melyben jelenleg is vagyunk, bárha a metaphysika épen ugy, mint a theologia már tulélte magát. Az egyetlen philosophia, melynek az emberiség jövőjére nézve jelentősége van, a positiv, exact tudományoké, melynek sajátja az, hogy nem absolut, hanem relativ igazságot keres.

E gondolat-menetben lehetetlen fel nem ismernünk némi viszhangját Baco-, Home-, valamint az egykori német Feuerbachnak. Még inkább előtérbe lép amegegyezés az utóbbival Comte moraltanában, és itt egy oly ponthoz érünk, a mely Millnek megértésére nézve is fontossággal bir. Mig Comte éles ellentétbe helyezvén magát a theologia és árnyéka a metaphysicával, a materialisticus iskola hiveihez szegődők moral-tana teljesen különbözik egy Hobbes, De la Mettrie vagy Holbachétől. Mig ezek az önzést fogadják el alapelv gyanánt, s az erényeket is abból igyekszenek levonni, Comte feltalálá az „altruisme“ szót, hogy kifejezze vele az életet mások számára, mint az erkölcsiség valódi alapját. Egészen hasonlóan jár el Feuerbach is, ki lényegileg egész tanának alapját a szeretetre, egymás személyiség iránti odaadásra fekteti.*)

Comte sok tekintetben közeledik a communisták álláspontjához; sőt feltétlenül ezek közé sorozandó, mihelyt a korunk előretörő pártjait két táborra osztó nagy és éles ellentétet az egoismus és communismus ellenséges elvére vezetjük vissza. Comte sokáig benső személyes összeköttetésben állott Saint-Simonnal. Később ellenségesen vált meg tőle, valószinűleg már magában hordva a kedély betegség csiráját. Tana mint „positivismus“ egészen uj vallássá fejlődett ki, melyben a nagy természettudósok s gondolkozók — önkényes választással — a naptár szentjei gyanánt jelennek meg.

Mondanunk is felesleges, hogy Mill, kiben a nagy elmeél a szellemnek szolid egészségével párosult, nem követheté Comte-t a tévútra. De a félreismert, szenvedések által az elmezavarodásig sujtott Comte e gyöngesége arra sem szolgált neki okul, hogy azon előkelő kicsinyléssel forduljon el tőle, mely csak a tudományos középszerüségek cotteriájának képezi sajátját. Igaz ugyan, hogy csak a tudományos buvárlat elméletére nézve tesz Comte-ről többször tiszteletteljes emlitést, mig a socialis kérdés tárgyalásánál nem engedi feltünni a franczia bölcsész befolyását. De ha meggondoljuk, mily feltünő kedvezéssel itéli meg Mill a franczia communisták theoriáit, s mennyire távol tartja magát a nemzetgazdaság uralkodó önzési álláspontjától, méltán veendjük itt is észre azon férfiu hatalmas befolyását, ki az inductiv logikában oly tisztelettel emlittetik.

Igen könnyü megfelelnünk azon kérdésre, hogy miért nem lépett föl Mill a nemzetgazdaság terén mint a positivismus hive? Bármily hatása lehetett is reá Comte irányának, a fődologban mégis teljesen önálló maradt. A hol Comte-t eszméi és phantasiai elragadják, Mill ott is megtartja a józan birálat korlátait. A hol Comte dogmaticailag jár el, s a vallás alapitó buzgóságával hirdeti tanait, ott Mill csaknem skepticus marad; csakhogy olykor áttöri a nemzetgazdasági „philister“ korlátolt látkörét, s egy-egy pillantást enged vetnünk a jobb jövő lehetőségeibe. Comte utópista, ba nem is oly mértékben mint Saint-Simon és Fourier. A birálóan skepticus bölcsész az utopismustól áll legtávolabb, s a köznapiasság embereivel szemközt mégis gyakran az utópisták védője gyanánt kell fellépnie. Mert minden mélyebben gondolkozó, ki a jelenkor viszonyait magasabb nézpontról vizsgálja, azon nézethez jut, hogy az emberiség fejlődése gyorsabb átalakulás stadiumát éli, mint bármikor.

Ha már a mult századokba való rögtöni viszjszahelyezés is sokkal idegenszerübb hatást gyakorolna reánk, mint a világtörténelemnek mindent a jelenkor szerint kiegészitő olvasója képzelné: még sokkal valószinübb, hogy a távol jövőt, ha álmainkban egyszerre megjelennék, merő utópiának fognók tartani: Minden egyes utópia nem egyéb, mint épen egy ily álom. S ez álmok legbalgábbja bizonyára az lenne, mely a jelenkor viszonyait örökké tartónak velné. A köznapi ember álma, mely viszonyaink változhatlanságára leginkább azon szabályszerüségből következtet, melylyel p. délben ebédjét az asztalon találja, a passiv gondolathiánynak jelentéktelen eredménye, mig egy Plato, Morus Tamás s az ujabb communisták álmait legalább oly gondolatok szülték, melyek soha nem vesznek ki az emberiségből, s bárha teljesen soha sem lesznek megvalósulva, a történelem folyamára mégis gyakorolnak befolyást.

Ha dicsérnünk is kell azon férfias bátorságot, melylyel Mill igazságot szolgáltat még a communisták phantastikus alakba öntött eszméinek is, nem szabad figyelmen kivül hagynunk, hogy az ő egész álláspontja nemcsak az egyes utópiáktól marad távol, hanem a communistáknak az egoismussal ellentétes alapeszméjére nézve is pártatlan állást foglal el.

S valóban ellenmondás is az, ha valaki, mint Comte, a megismerési elméletben a relativismusnak, az ethicában pedig egy kizárólag üdvözitő elvnek hódol. Nem mintha a kriticus irány bölcsészének nélkülözni kellene minden hitet és költészetet. A „homo sum“-ot e tekintetben ő is elmondhatja; de szükségképen alkalmazni fogja a birálatot saját kedvencz eszméire is, s belátandja, hogy ezek ott, hol a szigoru tudomány végét éri, épen oly szükségképen egyoldaluak s elégtelenek, maradnak, mint azon rendszerek és előitéletek melyeknek a történelem gyakran oly nagy működési kört enged a tömegek között. S különösen tudományos jellegü vizsgálódásoknál legfeljebbb alkalmi megjegyzések által árulandja el rokonszenvét azon eszmék egyike vagy másika iránt, melyekről a tapasztalás s következtetés utja nem ad határozott felvilágositást. S valóban könnyü észrevennünk azt is, hogy a történelem a látszólag leginkább ellenmondó emberi rendszerekből mindig uj elemeket von be a tényleges viszonyokba a nélkül, hogy valaha kizárólagos jogosultságot kölcsönözne valamely egyoldalu elvnek. Ha mai nemzetgazdászaink a socialismus és communismus ellen szenvedélyes küzdelmökben oly tételeket hirdetnek axiomák gyanánt, melyeknek nincs több érvénye, mint a mercantil-rendszer egykori dogmáinak, azért mégis gyülölt elleneikkel együttesen dolgoznak a socialis haladás nagy feladatán. Ha tehát egy szélesb látkörü férfiu nem érez hajlamot a feltétlen csatlakozásra egyik vagy másik rendszerhez, ez nem ingadozás vagy a jellem határozatlansága, hanem csakis belátása annak, hogy ép ily rendszerek dogmaticus kifejlesztése mindig a rövidlátás- és ön-tulbecsülésnek képezi következményét, mig a szellemi fejlődés éltető csirája egész ellentétben áll az előitéletek e cristallisatiójával.

(Folyt. köv.)

*) V. ö. Grons. der Philosophie d. Zukunft cz. munkája 61. 83 stb. l.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

kül tegyem meg. Én nem éreztem azon erőt magamban, hogy egyszerre végezzek két oly nagy munkát, milyent egyrészről az általam emlitett nagyfontosságu ügyek képeznek, és milyen másrészről az állam kimerült pénztárának a szükséges készletekkel való, bizony-bizony nem könnyü ellátása és a beterjesztett javaslatoknak szerkesztése volt. Én azt gondoltam, jobb későbben és jól, mint korábban és roszul tenni valamit. (Helyeslés a jobbon.)

(Vége következik.)

Külföldi szemle.

Kolozsvártt, Nov. 4. 1874.

A mult hét külpolitikai élete meglehetősen esöndesnek mondható. A franczia nemzetgyülés állandó bizottsága csütörtökön tartotta hetedik ülését, mely azonban rövid és érdektelen volt. A brüsseli értekezlet ügyében intéztek kérdést a kormányhoz, melyre ez azt válaszolta, hogy az ide vonatkozó okmányok legközelebb nyilvánosságra hozatnak. Azután egy pár köztársasági képviselő ismételve szokásos panaszát a kormány eljárása miatt az ellenzéki sajtóval szemben. — Különben a választási mozgalmak képezték a sajtó vitáinak legfőbb tárgyát. Pas-de-Calais megyében tegnap volt a pótválasztás, melynek eredményeiről a táviratok valószinüleg fölvilágositást fognak hozni.

Vilmos császár oct. 29-én nyitotta meg a német birodalmi gyűlés második ülésszakát. A trónbeszéd igen gazdag sorozatát taralmazza az előterjesztendő javaslatoknak; végpontja a nemzetközi viszonyokról szólanak a leghatározottabb békés szellemben ugyan, de a birodalom tekintélyének ép oly erős hangsulyozásával. A parliament azóta megválasztá elnökségét.

Ugyancsak 29-én kezdődött Kullmann bünperének tárgyalása Würzburgban. A tárgyalás egészben véve igen egyszerü, uj mozzanatokat ki nem deritő s igy érdektelen volt; a bünös tizennégy évi fogságbüntetésére itéltetett. Az Arnim-ügy e héten szintén sok port vert fel. Az előviszgálat befejeztetett s a fogoly, a törvényszéki orvosok véleménye alapján, 100.000 tallér biztositék mellett szabad lábra helyeztetett. Hir szerint azt is megengedik neki, hogy egészsége helyreállitása végett Karlsbadba mehessen. Egy amerikai lap azon négy levelet is közzétette, melyet az elfogatást megelőzőleg Bülow államtitkár s Arnim gróf az illető okmányok visszaszolgáltatása ügyében egymással váltottak. A félhivatalos lapok azt állitják, hogy a levelek egyes pontjai nem szó szerint lettek nyilvánosságra hozva.

A spanyol északi hadsereg vezetésében változás történt. Laserna főparancsnok elmozditatott, más hirek szerint csak ideiglenesen Madridba hivatott. Utóda valószinüleg Moriones leszen. A legujabb táviratok szerint a köztársasági sereg Villafrancanál 12 carlista zászlóaljat megvert; számos foglyot ejtett s egy zászlót is elfoglalt. Fontosabb események a csatatéren egyelőre nem állanak kilátásban.

A török állam ügyei e héten ismét magukra vonták a figyelmet. Ausztria-Magyarország azon nyilatkozata, melyek az orosz és német kormányok is magukévá tettek, hogy Romániával kereskedelmi szerződést akar kötni, sokat foglalkoztatá a lapokat. A brüsseli „Nord“ szerint a bécsi kormány e felfogását a párisi szerződés 23. pontjára alapitja, mely igy hangzik:

A fényes porta kötelezi magát, hogy a nevezett fejedelemségeknek (Moldva-Oláhországnak) független és nemzeti kormányzatát meghagyja épen, ugy a vallásügyhozás, a kereskedelem és a hajózás teljes szabadságát.

Ebből a „Nord“ azt következteti, hogy a jelen kérdésben a porta souzerainitása teljesen érintetlenül marad. — A montenegrói határviszonyok ügyében a fejedelem azt akarja, hogy az illető vizsgáló bizottság nemzetközi jellemvonást nyerjen s benne a külhatalmak is részt vegyennek. Ez eszme támogatására a fejedelem Ignatiew tábornokot is felkérte; de ő követtársaival értekezvén, azt felelte, hogy a nagyvezir szigoru igazságszolgáltatást igért s igy a külállamok nem avatkozhatnak a dologba. Eddig még nem is történt semmi, a mi a vizsgálat rendes lefolyása iránt kételyt támaszthatna. A vizsgáló bizottság már megkezdé működését s hét gyanus egyént elfogatott. A román hadsereg oct. 26-án befejezte ez évi hadgyakorlatait.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapesten nov. 4. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett, nov. 4. 11 ó. 20 p. d. e.

A képviselőház tegnap hosszasan tárgyalta az erdélyi adóczensust. Szapáryn kivül csak két román védte az eredeti kormányjavaslatot; ellene igen hosszasan Kemény Gábor, Kemény István, Horváth Gyula szóltak, mire a ház 94 szóval 67 ellen elvetette a főrendek módositását; később 63 szóval 61 ellen Simonyi Ernő olyan inditványát, mely a választási elnökök jogkörét tulságosan kibőviti, elfogadta, mely az egész javaslat létre jövetelét kérdésessé teszi. A pénzügyi bizottság pénteken megkezdi tanácskozását, először a közoktatási, azután a belügyi budgetet tárgyalja.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 4. 1874.

— A **királyné** felszólitására Kollier Károly, ki most a Borsos fényképészeti czég társa, e napokban több fényképet vett Mária Valeria főherczegnőről. Egyet, a legnagyobb alakban, ő felsége szinezve rendelt meg.

— **Deák Ferencz** arczképét, melyet Than Mór festett a fővárosi tanács terem számára, e hó 1-én szemlélte meg az e czélra kiküldött bizottság. A festmény oly sikerült műnek találtatott, mely megfelel a legszigorubb műigényeknek.

— **Dr. Gober Ede**, egyetemünkön a bőr- és buja-kórtan tanára, ki Törökországban bizonyos, csak ott divó bőrbetegség tanulmányozása végett majdnem egy évig utazott, meglepően gyakorlati irányu előadásait az orsz. Károlina kórházban megkezdé. Nevezett kórházban a bőrkóros osztályban szegény betegek naponkint délutáni 2 órától 3-ig (szombat és vasárnap kivételével) járorvoslatilag ingyen gyógykezelésben részesülnek, és pedig mondhatjuk gyors- és feltünő sikerrel.

— **E. Kovács Gyula** a buda-pesti nemzeti szinpadon „Essex gróf“ czimszerepében hétfőn lépett fel. Jó hirét — mint a „Hon“ irja — föllépése is igazolta. Bár organumát — a kellemetlen időjárás okozta rekedtség nem is hagyta egész mérvben érvényesitenie, a szerepet mégis hatással s nagy routinenal játszá. Mozgásában különösen látszott a gyakorlott szinész, szavalatán azonban a tulsietés modorossága volt kissé észlelhető, de nem oly mérvben, hogy ez tehetsége egyéb szép oldalait a legcsekélyebbé is ellensulyozhatta volna. A közönség a vendégszereplőt tetszéssel fogadta s mind felléptekor mind minden felvonás közben megtapsolta.

— **Az iparos** egylet tegnap tartott közgyülésén Koleszár Sándor, egyleti tag a következő határozati javaslatot tette: „Az iparos-egylet néhai elnöke, Krémer Ferencz arczképe megörökitésére adományozott összegből vonassék le mindenekelőtt az arczkép költsége a leleplezési ünnepélyre forditandó kiadásokkal együtt, a fenmaradó többlet pedig a netán még begyülendő összeggel együtt tőkésittessék és ezen czim alatt: „Krémer Ferencz emlékére tett ösztöndijalapitvány“ tétessék be a helybeli iparos kölcsönpénztárba gyümölcsözés végett oly módon, hogy ezen alapitvány felett az iparos-egylet gyakorolja a fölügyelési jogot, ugy a mint azt alapszabályai értelmében legsikeresebben teheti. De köteles legyen az iparos-egylet ezen (Krémer Ferencz emlékére tett) alapitványi tőkének, ha az 100 frtig növekedett, kamatját évenkint 1% levonásával mely az alapitványhoz lesz csatolandó, egy helybeli szegény és az oskolai bizottság által szorgalma és jó igyekezetéért ajánlott, bárhol született iparos tanoncznak kiszolgáltatni és pedig 3 tag által az iparoskola igazgatóságának adassék át kiszolgáltatás végett. Azon esetben, hogy ha az alapitvány-adomány, vagy az 1% kamat tőkésitése által nevekédnék, akkor a fennebbi elvek és eljárás szerint mindég 3 tanoncz lesz az ösztöndijban részesitendő, bármenynyire növekednék is az. Hogy ha pedig az iparos kölcsön pénztár megszünnék, az alapitvány további gyümölcsöztetése iránti gondoskodás az iparos egyletnek tartatik fenn oly szoros kikötéssel, hogy az alapitványi tőke kezelése és megőrzése az egylet előljáróit személyes felelősséggel terhelendi. Az iparos egylet megszünése esetében pedig ezen alapitvány feletti rendelkezés az ahoz kötött feltételek szigoru teljesitése mellett sz. kir. Kolozsvár város közigazgatási hatóságára száll mindaddig, mig oly iparos-egylet alakuland, mely a tett alapitvány felett hazafiui figyelemmel őrködhetik és egy szebb jövendő létesitését a „Krémer Ferencz emlékére tett ösztöndij alapitvány“-nyal előmozditni nemzeti kötelességének tartandja. Az inditvány az egybegyült szép számu tagok körében viszhangra találván, elfogadtatott.

— A **„Magyar Polgár“** ismeretes nyilasa ismételve dohog szinházunk és igazgatósága ellen, a miért ama lap szerkesztőjét „olyan bánásmódban részelteti az igazgatóság, mely miatt (szabad) jegyeit kénytelen volt visszaküldeni“, „a nélkül, hogy csak legkisebb lépést tettek volna arra, hogy lapunk (a „M. P.“) szerkesztője elégtételt nyerjen.“ Ez a rettenetes bánásmód — ha jól tudjuk — abból állt, hogy a „M. P.“ szerkesztőjét, a fenálló szabályok értelmében, felkérte az ügyelőség, hogy előadás közben ne jelenjék meg a szinfalak között. Ezt a „bánásmódot“ mi csak helyeselni tudjuk s nem tartjuk indokoltnak a nyilas pattogását, melylyel ez esetből crimen laesae majestatist farag. Ha vannak méltó kifogásai a szereposztás, készületlenség és rosz előadások ellen, azokat épen ugy megteheti zártszékéből, mint lapunk referense, s ez a nyilas igen nyakatekert logikát mutat be olvasóinak, midőn a botrányok, visszaélések, botor gazdálkodás rémeit éktelen szinekkel kimázolva állitja a közönség elé, mint azon okait, a melyekért recenzense nem veheti fel többé tollát, „mely világot szeret gyujtani a setétben.“ Hiszen, ha megvannak e bajok szinházunknál, ez csak egy ujabb ok arra, hogy megiaduljon e „világot“ (t. i. világosságot) gyujtó libatoll s a csontok és velők megoszlatásáig hangoztassa harsogó szavát — ha nem lehet a szinfalak közül: hát az iró-asztal mellől.

— **A kolos-doboka megyei** néptanitók közgyülésének első napja — mint lapunk jelezte vala — tegnap folyt le, a titanitóképezde melletti gyakorló iskola helyiségében. A vidéki tagok csekély számmal jelentek meg, de a helybeliek — férfiak és nők — szépen megtöltötték a tágas termet s ha az egylet — az eddigi szokás szerint — a városház termében tartja vala gyülését, a tanügy iránt érdeklődő közönség is kétségenkivül, nagyobb számmal lett volna képviselve. Paal Ferencz — az egylet buzgó elnöke — az egybegyülteket meleg szavakkal üdvözölvén, Váradi Károly — az egylet titkára olvasta föl az egylet mult évi működéséről a választmánynak nagy gonddal s kiváló szakértelemmel egybeállitott jelentését, melyre még visszatérünk. A hatás azonban, melyet e jelentés ránk gyakorolt, kedvezőnek nem mondható, mert arra tett tanuságot, hogy azon dicséretes ügybuzgalom, melyet az egylet tagjai s főleg a vidékiek, az alakulás első pár évében tanusitottak, aggasztó hanyatlásnak indult. Épen e körülmény szolgált első sorban indokul azon fölmerült s a jelentés fölolvasása után tárgyalásra kitüzött inditványnak, mely szerint az egylet — a közoktatásügyér által kibocsátott szabályrendelet mintájára — ujjá szervezendő s tan-testületté átalakitandó, melynek a községi s állami tanitók köteles tagjai s a belépett felekezeti tanitók is, hanyagságuk esetében, a közreműködésre rászoríthatók. A közgyülés azonban Szász Domokos tiszteletbeli tag felszólalására, tekintettel az egyleti alapszabály azon pontjára, mely szerint az alapszabályt módositni czélzó inditványok a közgyülést megelőzőleg harmincz nappal közhirré teendők, e nagyfontosságu kérdés tárgyalásába ezuttal nem bocsátkozott, hanem a választmányt utasitotta, hogy tegye ez ügyet tüzetes tanácskozása tárgyává s az átalakulásra vonatkozólag dolgozzon ki részletes javaslatot s azt — megvitatás végett — az egylet közlönye utján hozza az összes tagok tudomására s ha a kérdés kellőleg ki lesz tisztázva, hivjon össze rendkivüli közgyülést. Tárgyalás alá került továbbá az egyleti közlöny ügye is, mely iránt a pártolás oly csekély mérvü, hogy föntartását az egylet szükös anyagi ereje alig engedi. A közgyülés azonban, elfogadván Szász Domokos azon ajánlatát, mely szerint a kolozsvári belvárosi gyermekkert társulat hajlandó lenne a lap anyagi föntartásához segélylvel járulni, hol az egszersmind a társulat közlönye is lesz s a Fröbel-rendszer eszméinek terjesztésére állandó rovatot nyit: a lap föntartásának szükségességét hangsulyozván, megbizta a választmányt e czélra minden lehető eszközt fölhasználni. Végül az egylet tisztviselősége, a benne helyezett bizalmat megköszönvén, az alapszabályok értelmében, tisztét letette s ezzel az első napi gyülés véget érvén, a tagok jelentékeny része s köztük nők is, kedélyes társas ebédre gyültek össze, hol a Trefortra, Paal Ferenczre, a Kozma-párra, Váradi Károlyra sat. mondott áldomások a jelen voltakat mindvégig emelkedett hangulatban tartották, kiváló figyelmet keltett a többek közt a nőtanitó képezde szellemdus igazgatónőjének Kozma Ferencznének a nőnevelés emelkedésére mondott lelkes köszöntése. A gyülés további folyamáról s a szépen sikerült tanszerkiállitmányról lapunk holnapi számában.

— A **m.-vásárhelyi** királyi főügyész a n.-szebeni kir. ügyészség felügyelete alatti börtönhöz börtönmesterré Szabó János kiszolgált őrmestert nevezte ki.

— A **g. keleti** érsek és metropotita választásra nézve a következő részletekről értesülünk: — Popásu mint kandidatus a választási elnökségről lemondván, a consistorium Román Miron aradi püspököt nevezte ki elnöki biztosnak. Ennek elnöklete alatt történt a választás; jelen volt 56 erdélyi, 27 aradi. 26 karansebesi képviselő. Az erdélyiek közül a paritás kedvéért kisorsoltatott Nemes Péter, Almasianu, Patitia. Román megjelenése nagy éljenzéssel fogadtatott. A jelöltek is szavaztak. A kihirdetés után Popásu meleg szavakban megköszönte a választást. Beszéde programmnak vétetik. Igéri, hogy Ságunát fogja követni, a népnevelést előmozditja, az egyházból a konkolyt kigyomlálja, a nép anyagi jólétét elősegiti, mindig püspöktársa Román s a congressus tanácsai és közreműködésére támaszkodik. Az ülés bezárása után a congressus in corpore tisztelgett Popásunál és Románnál. A megerősités eszközléseért Metianu, Bologa, Vassiciu, Leményi s Flocából álló küldöttség fog a kormányhoz és ő felségéhez elindulni A congressus tegnapelőtti ülésében megállapittatván a király ő felségéhez intézendő felirat szövege, az ülések a válasz leérkeztéig elnapoltattak.

— **Mac-Mahon** családjáról. Mint a „Sport“ irja, a walesi herczeg együtt vadászott Mac-Mahonnal Francziaországban, megjegyzi többi közt, hogy Mac-Mahon családjának egyik ága él még Angliában s a családfő lord Hartland nevet visel. A walesi herczeg egyuttal egy igen érdekes történetkét beszélt el a franczia köztársaság elnökének, mit ő (a wallesi hg) Amerikába utaztakor hallott elmesélni. Azon időben, midőn Lafayette marquis vezénylete alatt egy része a fiatal franczia nemességnek Amerikába ment, a „L'aligle“ fregatte, melyen utaztak, 2,500,000 frankot vitt fedélzetén oly czélból, hogy Rochambeau gróf ez összegből csapatait fizesse. Az emlitett fregatte az angolok által a Delamare torkolatáig üldöztetvén, az aranyos tonnák egy naszádba helyeztettek el, melyre néhány fiatal szállt, hogy azt védelmezzék. Az angol sereg egy szakasza s a franczia nemesség között élénk ütközet fejlett ki, mialatt a fiatal nemesek közül egyik, Mac-Mahon Károly marquis, a mostani franczia köztársaság elnökének nagybátyja, a ki Broglie, Kauzun, Harcourt és Lamette-tel a legénység egy részét képezé, az aranynyal telt tonnákat egy zugrévpartnál a tengerbe süllyesztő. Tovább folytatták aztán utjokat, miközben az ellenség is megszünt őket üldözni. Másnap az arany Mac-Mahon segitségével ujra kihalásztatott és ily módon el lehetett látni pénzzel a csapatokat.

— **Bécsi** táviratok szerint br. Reischach főkamarás meghalt.

— **Párisba lóháton.** Zudovits urtól a következő sürgöny érkezett: Augsburg, október 31. éjjeli 12 óra. Eddig a legsulyosabb körülmények között, folytonos erős köd mellett, naponként 12—14 órát nyeregben töltök; — a ló a legnagyobb vigyázatot igényli. Remélem, holnap megteszem az egész ut felét, 98 földrajzi mértföldet.

— **Garibaldi** anyagi felsegélésének ügyét az olasz sajtó vette kezébe. E tárgyban számos hirlap igazgatói gyültek össze oct. 28-án tanácskozásra s inditványoztatott oly összeg pénzt gyüjteni, hogy tőkésitve 50 ezer frank évi jövedelmet adjon az ősz bajnoknak nemzeti ajándékul.

— A **„Spenersche Ztg.“** mult hó 31-én jelent meg utolszor Berlinben. Első száma 1740. jun. 30-án adatott ki s igy a lap 134 évig állott a nyilvánosság szolgálatában.

— **Diszokmány** átadás. Felső Kismártonhegy községe Hyrtl József cs. kir. udvari tanácsos s bécsi egyetemi tanár urat egyhangulag disztagjává választotta s az ezen határozat alapján készült diszokmányt nevezett község Major Gyula, Morth Alajos és Zehetbauer Henrik választmányi tagokból álló küldöttsége által oktober 24-én nyujtotta át a hirneves tanárnak. A diszoklevél vörösbársonyra kötve igen diszesen van kiállitva, a bársonytábla sarkait izléses érczékitmények képezik, a tábla közepét pedig a nagy férfiu névvonásai szép monogramm betükben ékesitik.

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás.

A kolozsvári takarékpénztár 1974. október havi üzlet forgalma.

Bevétel.

194. betét után 71.825 frt. 02 kr. visszafizetett váltók 131.822 frt, visszafizetett előlegek 17.100 frt, befizetett kamatok váltó s előlegek után 3.678 frt. 63 kr, illetékek 948 frt. 78 kr, értékpapirok eladásából 38.377 frt. 32 kr, Bécsi bankháztól 32,000 frt. jelzálog kölcsönök után befizetett kamat 1.830 frt, megtéritett kezelési költség 262 frt. 90 kr, házbér az intézet saját házai után 1.212 frt. 50 kr, államilletéké előlegek után 41 frt. 70 krajczár.

Összesen 299.098 frt. 85 kr.

Pénztári maradvány september 30-ról 55.867 frt 95 kr

Főösszeg 354.966 frt. 80 kr.

Kiadás.

Kifizetett betétek s tőkésitett kamatok 132. tétel után 41.877 frt. 83 kr, betéti folyó kamatokra 159 frt. 20 kr, leszámitott váltókra 125.937 frt, előlegek értékpapirokra 7.670 frt, jelzálog kölcsönökre 42.000 frt, értékpapirok vételére 8.927 frt, 32 kr, értékpapirok kamataira 12 frt. 86 kr, Bécsi bankháznak 38.377 frt. 32 kr, tiszti fizetésekre 396 frt. 66 kr, megjelenési tisztelet dijakra 87 frt, kezelési költségekre 213 frt. 10 kr, aprólékos költség az intézet saját házai után 247 frt. 68 kr, házbér az intézeti helyiségért 500 frt, jövedelmi adóra 311 frt. 08 kr, államilleték előlegek után 41 frt. 70 kr.

Összesen 266,758 frt. 75 kr.

Pénztári maradvány oct. 31-én 88.208 frt 05 kr.

Főösszeg 354.966 frt. 80 kr.

Kolozsvártt. 1874. october 31-én.

A tordai Takarékpénztár 1874 october havi üzlet forgalmáról.

Bevétel.

September haváról átjött készpénz 5.892 frt. 14 kr, 61 betétben 5.416 frt 42 kr, visszafizetett váltókban 48.860 frt, visszafizetet előlegekben 550 frt, kamatokban 1.365 frt. 80 kr, külöbféle dijjakban 242 frt. 20 kr, részvényjegy átiratási dijban 40 frt, részvényjegy kiállitási dijban 6 frt, részvényjegy után járó bélyegilletékben 3 frt. 80 kr, betéti könyvek dijjában 1 frt. 60 kr, államilletékben 55 kr.

Összesen 62.378 frt. 51 kr.

Kiadás

Visszafizetet betétek s tőkésitett kamatokért 52 betét után 13.803 frt, 66 kr, visszafizetett folyó kamatokért 59 frt. 12 kr, leszámitolt váltókért 44300 frt, előlegekért 600 frt, tiszti fizetésekért 242 frt. 50 kr, kezelési költségekért 10 frt, osztalékért 8 frt, részvényjegy után járó bélyeg dijjért 3 frt 80 kr, államilletékért 55 kr.

Együtt 59.027 frt. 63 kr.

Pénztár maradvány 3.350 frt. 88 kr.

Összesen 62.378 frt. 51 kr.

Tordán, 1874. october 31.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hivatalos.

(419) (2—2)

Pályázati hirdetés.

A kézdi-vásárhelyi községi leányiskola első osztályabeli tanitónői állomásra pályázat hirdettetik 300 frt. rendes és 50 frt. lakbér fizetés mellett. Ezen állomásra ideiglenes minőségben megválasztott tanitónő — ha magát a tanitás és nevelésben egy év alatt kitünteti — 400 frt. rendes és 100 frt. lakbér fizetéssel fog állandósittatni. Ezen állomás elnyerését óhajtó tanitónők oklevéllel ellátott folyamodványukat küldjék be **f. évi november 15-éig Kovács István** iskolaszéki elnökhez.

K.-Vásárhelyen, 1874. okt. 31-kén.

BALÓ LÁSZLÓ,
iskolaszéki jegyző.

Nem hivatalos.

(407) (2—3)

27 kr.

HOROWITZ F.

újan nyitott
bécsi kézműáruk központja
Bécs, Wiedener Hauptstrasse 20,
a Pál-egyházzal szemben,

felülmúlhatlant nyújt e nemben. **Nagy választék** ripsz-, skót- plaid- és esőköpeny- kelmékből, minden szinű lüstrekből, továbbá **legnehezebb** és **legjobb minőségü bécsi ruha-,** 4/4 széles zsinor-barchent, 5/4 széles vászonszövetekből, finom üng-chiffonból, rózsa- és lilaszin ágynemükből, lendamaszt-törölköző- és asztalkendőkből, 5/4 széles hosszszőnyegekből, mátrácz- sinvat és **ezer** meg **ezerféle más czikkekből,** de **rőf vagy darab számra nem drágábban 27 krnál.** Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

STEIN JÁNOS

erd. muzeum-egyleti könyvkereskedésében
Kolozsvárt a

következő 1875. évre szóló naptárak

kaphatók:

Gazdasági zseb-naptár

1875-re.

Tizenötödik évfolyam. Szerkesztő tulajdonos
Kodolányi Antal.
Csinos jegyzőkönyv alakban, vászonba kötve tizenkét utasitási havi fűzettel együtt 2 forint.

Falusi gazda naptára.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanitók számára, jeles szakférfiak közreműködésével. Szerkeszti Máday Izidor. II-dik évfolyam. Ára 80 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti dr. Nyári Ferencz. 2-dik évfolyam. Ára 80 kr.

Lidércz naptár.

Kalandok, bűnesetek, tündérregék, csodás tünemények stb. gyüjteménye. 14-dik évfolyam. Ára 60 kr.

KOSSUTH naptár.

Szerkeszti Honfi Tihamér. 5-dik évfolyam. Ára 40 kr.

István bácsi naptára,

vagyis családos házigazdának és gazdasszonyoknak, népnevelőnek, helységi előljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium. 20-dik évfolyam. Ára 50 kr.

Közhasznu erdélyi képes naptár.

A vásárok pontos kijavitásával. Ára füzve 26 kr.

Protestáns új képes naptár.

Szerkesztette Dúzs Sándor. Ára 50 kr.

A „népzászlója" naptára.

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. 4-dik évfolyam. Ára 40 krajczár.

A magyarnép naptára.

Képes kalendárium. Sokféle hasznos és mulattató olvasmánynyal ellátva. Szerkeszti Tatár Péter. Ára 30 krajczár.

NEVESSÜNK!

1875 évre szóló mulattató **naptár,** melyet azon reményben, hogy a jelen évvel minden valószinüség daczára sem lesz vége ennek a gyönyörüséges világnak, jobbra — balra pattagó vontcsövü viccekkel, előre — hátrarugdosó szellemi bak ugrásokkal, hihetetlen humorisztikus hazugságokkal, mindenfélét kifigurázó sok képpel stb. stb. megcsinált egy asztronomikus.
Ára csak 40 kr.

A magyar nők naptára.

Szerkeszti Beniczky Irma. 7-dik évfolyam. Ára 60 krajczár.

Községi jegyzők naptára és évkönyve.

Első évfolyam. Ára 1 frt.

Nemzeti nagy képes naptár.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkesztette Áldor Imre. Ára 1 frt.

Honvéd naptár. (Egyuttal katonai naptár.)

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. Ara 60 kr.

Irodai fali naptár.

Ára 30 kr.

Jegyzék napló, ügyvédek és birák számára.

Szerkeszti Schnierer Gyula.
11-dik évfolyam. Csinos piros vászonkötésben. Ára 1 frt 20 kr.

ORVOSI zsebnaptár.

Hatodik évfolyam. Szerkeszti dr. Hochhalt K. Budapesti gyakorló orvos. Egész vászonkötésben. Ára 1 frt 20 kr.

Hölgyek naptára.

3-dik évfolyam. Dús tartalommal; aranymetszetü vászonkötésben. Ára 1 forint 80 kr.

Szótárak:

Spanyol — német:

FRANCESON, Schul- und Reise Taschenwörterbuch der spanischen und deutschen Sprache. 2 Theile in einem Bande gebunden 3 fl.

Vegyes szótárak:

Vollständiges Handwörterbuch der deutschen, französischen und englischen Sprache, zum Gebrauche der drei Nationen. 9-te Auflage. Gebunden 5 fl 40 xr.

Vollständiges Taschenwörterbuch der vier Hauptsprachen Europas:
Deutsch — engl. — französisch — Italienischer Theil 1 fl 80 xr.
Französisch — deutsch — engl. — italienischer Theil gbd. 3 fl 60 xr.

Taschenwörterbuch der deutschen — englischen — französ. — und russischen Sprache. 3 Theile in Leinenband gbden 7 fl 20 xr,

BABOS, közhasznu magyarázó szótár a magyar irodalmi művekben, füzve 1 frt 80 kr., csinos angolvászon kötésben 2 frt 40 kr.

HADI műszótár, a m. kir. honvédség számára. Hivatalos kiadás. Ára 1 ft 20.

KOLLONICS, német — magyar egyetemes hivatali műszótár (Deutsch — ungarische allgemeine ämtliche Terminologie) tekintettel a hivatali szakok minden ágazatára. Ára füzve 3 frt.

NÉMET — MAGYAR tudományos műszótár, füzve 2 frt 50 kr.

Törvénytudományi műszótár. Közrebocsátja a m. tudóstársaság. Ara 2 frt.

Vasút-épitészi,- üzleti,- távirászati- és gépészeti német — magyar és magy. — német szótár. Irta Ozoray Árpád. Ára kötve 1 frt 80 kr.

ZENÉSZETI ZSEBSZÓTÁR. Zenészek és műkedvelők használatára. Szerkeszté Ráder Antal Ára 40 kr.

Ugyan csak
Stein János kereskedésében
kaphatók:

Neveléstan,

vezérfonal a kis gyermekek nevelésére.
Frőbel Frigyes elvei nyomán.
Irta Szabó Endre. Ára 60 kr.

Nemzetgazdaságtan.

Irta dr. Matlekovics Sándor.
2-dik kiadás. Ára 3 frt 40 kr.

A magyar büntetőjog és eljárás tankönyve.

Irta Kautz Gusztáv. Ára 3 frt 40.

Persa levelek.

Irta Montesquieu. Ára 1 frt 50 kr.

Gyermekisme

boncz- és lélektani alapon.
Irta Szabó Endre, a kolozsvári „Frőbel intézet" igazgatója.
Ára 50 kr.

(417) (3—3)

Eladó szőllő vesszők.

Ó.-Szilváson. Utó posta Maros-ujvár.

Valódi rajnai riesling 1000-re	5 ft.
Valódi som „ „	4 ft.
Valódi bakator „ „	3 ft.
Valódi Croquánt „	8 ft.
Valódi Alexándriai muskotály	8 ft.

Megrendeléseket elfogad, s tisztaságokról jót áll
ALBERT LAJOS,
gazdatiszt.

Az előpataki hajtó pezsgő-porok

magukban foglalják a hires előpataki gyógyforrások oldó vegyalkat részeit és ezen ásványvizek gyógyhatását fokozott mértékben birják.

Különösen kitünő hatása van e porok használatának a gyomorhurutban, csömörben, gyomorgyöngeségben, étvágytalanságban, gyomorpuffadásban, emésztési gyöngeségben; az ugynevezett mellgörcsben; továbbá máj- és lépdaganatban, az epe rendetlen el- és kiválasztásban; epedugulás-sárság és epekövek ellen és az ezen állapotokból származó makacs sárgaságban, a belek zsongtalanságban, a székrőban, kezdődő vizkórban, a vese- és hugyköve képződése ellen, különösen pedig az arányban, a vese- hugyfőlyag és hugycső hurutjában, vese- és hugykövek képződésében stb.

E porokból egy adagnak akkora hatása van mint 2 adag Seidlicz-pornak. (13—*)

(163)

Ára egy 12 adagot tartalmazó doboznak használati utasitással 1 frt. o. é. minden raktárba.

Kaphatók e porok minden jelesb gyógyszertárban és füszerkereskedésben.

Főraktár Brassóban Száva Gerő gyógyszertárában.

(317)

A sokféle, különösen órákra és arany czikkekre vonatkozó hirdetések közt, némely csak a vidéki közönség részedésére van szánva. Óvakodni kell a vásárlástól, ha az eladó czége nem nyújt elegendő kezességet. A főlem vásárolt órákat és arany tárgyakat mindig becserélem vagy visszavesem, **ez a legszigorúbb üzleti jóhitelüség bizonyitéka!**

Hihetetlen, de igaz!

10 és 12 frt. egy valódi angol ezüst henger óra, tömör láncczal, medaillonnal, tokban, kulcscsal, 5 évi jótállás mellett és egy tartalék órafüveggel. Ugyan ily chronométerő órák finomul aranyozva csak 12 frt 50 kr.

15 és 20 frt. egy gyakorlati, jó, kemény remontoir-óra, ugynev. császár óra, legjobb gyártmány, a mit csak képzelni lehet, orvosoknak és lelkészeknek nem lehet eléggé ajánlani ez órákat, mert eclatáns bizonyitékok vannak, hogy az effféle órák egyetlen pérczczel sem változnak.

15 és 18 frt. egy modern katona-óra, könnyű, csinos, amellett felette elegáns és izléses, amellett fődolog, hogy igen pontos és mesés olcsó, az ily órához mindenki kap egy divatos óralánczot órakulcscsal, tokot, medaillont 5 évi jótállás mellett.

Csak 18 vagy 25 frt. egy valódi angol ezüst horgony-óra, savonett duplafedéllel, legfinomabb metszéssel, láncczal és jótállási térítvénynyel.

Csak 13 frt. egy valódi angol ezüst, tűzben aranyozott chronometer-óra láncczal, talmiarany medaillonnal, börtokkal és jótállási térítvénnyel.

Csak 16 vagy 17 frt. egy valódi angol Prince of Wales- remontoir-óra, legerősebb csüreg, kristályüveg és nickelműszerrel, tömör talmiaranyból, ez órák előnye mások feletti, hogy kulcs nélkül lehet felhuzni; ezekhez kap mindenki egy láncot, medaillont és jótállási jegyet ingyen.

Csak 14 vagy 17 frt. egy egésszen kicsiny valódi ezüst, valódilag aranyozott hölgy-óra nyaklánczczal és jótállási jegygyel.

Csak 20 frt. egy valódi angol, tűzben legfin. aranyozott ezüst chronometer-óra dupla képenynyel legfin. zomáczozva, láncczal, medaillonnal és jótállási jegygyel.

Csak 18 vagy 20 és 25 frt. a legfinomabb ezüst valódi angol horgony-óra, 15 rubintra láncczal, medaillonnal, bőrtokkal és jótállási jegygyel.

Csak 20 és 25 frt. egy ezüst, kulcs nélküli remontoir-óra láncczal és medaillonnal.

Csak 40, 50 és 60 frt. arany hölgy-órák gyémántokkal.

Csak 30, 35 és 40 frt. egy valódi angol ezüst remontoir-óra kettős fedéllel, jótállás mellett, szabadal. ellátva.

Csak 23, 25, 27 frt. egy arany hölgy-óra láncczal, medaillonnal és jótállási jegygyel.

Csak 35, 45, 50 frt. egy valódi angol arany horgony-óra kristály üveggel.

Csak 60, 75, 100 frt. egy finom arany remontoir-óra kristály üveggel. 105 és 115 frt. dupla fedéllel.

Csak 200—300 frt. egy valódi angol chronometer remontoral, dupla fedéllel és kristály üveggel.

Ezen kivül **minden** bárhol, vagy bárki által hirdetett óranemek **olcsóbban.**

Igazitási műhely.

Régi órák, gyakran drága családi ereklyék, igazittatnak s új gyanánt állittatnek helyre.

Az igazitások ára 5 évi jótállással 1½, 3, 5—10 frt.

Aranyáruk

a bécsi cs. kir. pénzverde által hivatalosan megpróbálva.

Gyűrűk.

Hölgy-gyűrűk: 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 ft.
Pecsétnyomó-gyűrűk férfiaknak: 8, 10, 11, 12 — 20 frt.
Mátka-gyűrűk: 5, 6, 7, 8 frt.

Arany óraláncok.

Láncok, rövidek, kulcscsal: 15, 20, 25, 30, 35—80 frt. minden kigondolható alakban.
Láncok, hosszak sima és fagonnirozott szoritóval, gyöngygyel vagy rutával: 25, 30, 35, 40, 50, 55, 60, 65, 70, 80—150 frt.

Arany medaillonok.

urak és hölgyek számára.
valódi kövekkel: 14, 16, 18, 20, 22, 24, 30, 35, 40, 45, 50 frt.

Arany garniturok.

Brocheok és fülbevalók: 18. 20, 24, 30, 35, 40 frt.
Valódi gyöngykkel v. kövekkel: 36, 40. 45, 50—200 frt.
Gyémánt v. brilláttal: 60, 80, 90, 100—150 ft.

Arany fülbevalók.

Lencsék gyermekeknek: 1.25, 1.50. 1.75. 2, 3 frt. kövel és anélkül.

Arany ingelő- vagy kézelőgombok.

Nemes kövekkel: 6, 7, 8, 10, 12, 14, 18, 20 ft.

Arany brocheok.

Egyszerűek, legújabb kivitelben: 12, 15, 20—25 frt.
Fényképekkel: 12, 15, 16—40 frt.

Arany koszorucskák.

6, 7, 8, 9, 10, 12 frt.
Gyöngy vagy drágakővel: 8, 9, 10, 12—25 ft.

Arany mellitik.

Különféle alakban, Jokey, Sport sat. 5—30 ft.
Drága kövekkel: 5—30 frt.
Brilláttal: 15—150 frt.

Arany karpereczek.

Sima karikák, különböző nagyságuak: 18, 20, 26, 30—60 frt.
Valódi kövel, vagy gyöngygyel: 30, 36, 40, 50—80 frt.
Brilláttal 80—500 frt.

Levélbeli megrendelések,

postai utánvét, vagy az **összeg beküldése** mellett, 24 óra alatt teljesittetnek. Kivánatra órák és arany áruk, utánvét mellett, választás végett megküldetnek, s a meg nem tartott darabokért a pénz visszaszolgáltatik.

Áraim olcsóbbak a legolcsóbbaknál bárhol, s igényeimmel a kor szinvonalán állok.

Mindazok, a kik új órát vagy arany tárgyakat kivánnak rendelni,

Mindazok, a kik régi órát vagy régi arany árukat kivánnak újakkal becserélni, kéretnek czégembez fordulni,

FROMM FÜLÖP,
óra- és arany-árú-gyáros,
Rothenthurmstrasse 9 sz. a Wollzeilevel szemben Bécsben.

Kérem a czéget jól megjegyezni.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.